

Mottem této práce jsou slova, která zapsal téměř před sto lety František Michálek Bartoš. Je podivuhodné, jak staré česky psané lékařské texty zůstávají v archivech, stranou valného zájmu odborníků. Není to z nedostatku materiálu, neboť pro období středověku, v němž se konstituovaly počátky české lékařské vědy a s ní pochopitelně i české lékařské terminologie, máme k dispozici mimořádně velké množství lékařských textů. "Reprezentantem" těchto textů, o nichž bude podrobně pojednáno v příloze k této práci (viz s. 210-217), je pro tuto práci soubor lékařských památek, které zvolil pro svou materiálovou bázi Staročeský slovník;² jejich fotokopie jsou uloženy v oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR. ³ Tyto památky jsou nezdědky značně rozsáhlé a dochovaly se v četných, často variantních rukopisech. Jedná se o 13 rukopisů převážně z 15. století, k nimž jsem se rozhodla připojit ještě rukopis zvaný Vnoučkovo lékařství (z počátku 16. století), v němž jsou obsaženy texty z minulého období. Tyto prameny jsou základem mé práce, i když jsem využívala i mnohých jiných zdrojů, o nichž se zmíním později. Na tomto místě chci poukázat na skutečnost, že v knihovnách a archivech je uchováváno mnohem více středověkých památek tohoto druhu, než bylo dosud známo a než se předpokládá¹⁰. Jsou to památky, které nejsou z různých důvodů uvedeny v katalogích rukopisů jednotlivých institucí. Dosud neprobádaným zdrojem lékařských rukopisů je zjevně Knihovna Národního muzea v Praze. Rukopisy této instituce jsou oficiálně evidovány jen v Bartošově katalogu,⁴ který je vázán na dobu svého vzniku a pochopitelně nezachytil pozdější změny v uložení rukopisných památek. Takových změn bylo v průběhu 20. století hned několik. Netušené informace proto poskytly nedávno a zatím neoficiálně zpřístupněné dodatky k Bartošově katalogu.